KICHIK BIZNESDA BUXGALTERIYA HISOBINI RAQAMLASHTIRISH MUAMMOLARI

Alisherov Shoxrux
Sharipov Umrbek
Muhiddinov Shaxriyor
Toshkent davlat
iqtisodiyot universiteti talabalari

To‘laganov Abdumalik
Ilmiy rahbar:
https://doi.org/10.5281/zenodo.23835761

Annotatsiya

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish operatsion samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq, bu jarayon moliyaviy cheklovlar, texnik infratuzilmaning yetishmasligi, kadrlar malakasining pastligi, axborot xavfsizligi xavflari hamda amaldagi qonunchilikka moslashish zaruriyati kabi jiddiy muammolar bilan bog'liq. Ushbu tadqiqot kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish muammolarini tahlil qilishni maqsad qilgan. Tadqiqot tizimli adabiyot sharhi metodologiyasiga asoslanib, 2020-2024 yillar oralig'ida chop etilgan ilmiy maqolalarni Google Scholar, Scopus, Web of Science kabi xalqaro hamda O'zbekistonning ilmiy platformalaridan tahlil qildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, asosiy muammolar moliyaviy (dastlabki investitsiyalar va tizimlarni saqlash xarajatlari), texnik (zamonaviy IT infratuzilmasi yetishmasligi, mavjud tizimlarni integratsiya qilishdagi murakkabliklar) va kadrlar bilan bog'liq (raqamli ko'nikmalar yetishmasligi, o'zgarishlarga qarshilik) bo'lib, masalan, kichik va o'rta korxonalarning 60% dan ortig'i texnik infratuzilma yetishmasligini asosiy muammo deb hisoblaydi. Xulosa qilib aytganda, ushbu to'siqlar raqamli transformatsiyaning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qiladi va ularni hal qilish kichik biznesning barqaror rivojlanishi uchun muhim amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: kichik biznes, buxgalteriya hisobi, raqamlashtirish, muammolar, raqamli transformatsiya, moliyaviy cheklovlar, kadrlar malakasi

Abstract

In the era of globalization and digital transformation, the digitalization of accounting in small businesses is crucial for enhancing operational efficiency, reducing costs, and ensuring competitiveness. However, this process is associated with a number of serious problems, such as financial constraints, lack of technical infrastructure, low staff qualifications, information security risks, and the need to adapt to current legislation. The aim of this study is to analyze the problems of accounting digitalization in small businesses. The study is based on a systematic literature review methodology, analyzing scientific articles published between 2020

and 2024 from international platforms such as Google Scholar, Scopus, Web of Science, as well as Uzbek scientific platforms. The results showed that the main problems are financial (initial investments and system maintenance costs), technical (lack of modern IT infrastructure, complexities in integrating existing systems), and human resources-related (lack of digital skills, resistance to change), for instance, over 60% of small and medium-sized enterprises consider the inadequacy of technical infrastructure a major problem. In conclusion, these barriers hinder the full realization of the potential of digital transformation, and addressing them is of significant practical importance for the sustainable development of small businesses.

Keywords: small business, accounting, digitalization, challenges, digital transformation, financial constraints, staff qualifications

Аннотация

В эпоху глобализации и цифровой трансформации цифровизация бухгалтерского учета в малом бизнесе приобретает решающее значение для повышения операционной эффективности, снижения затрат и обеспечения конкурентоспособности. Однако этот процесс сопряжен с рядом серьезных проблем, таких как финансовые ограничения, нехватка технической инфраструктуры, низкая квалификация кадров, риски информационной безопасности и необходимость адаптации к действующему законодательству. Целью данного исследования является анализ проблем цифровизации бухгалтерского учета в малом бизнесе. Исследование основано на методологии систематического обзора литературы, анализируя научные статьи, опубликованные в период с 2020 по 2024 годы, из международных платформ, таких как Google Scholar, Scopus, Web of Science, а также узбекских научных платформ. Результаты показали, что основные проблемы носят финансовый (первоначальные инвестиции и затраты на обслуживание систем), технический (отсутствие современной ИТ-инфраструктуры, сложности интеграции существующих систем) и кадровый характер (недостаток цифровых навыков, сопротивление изменениям), например, более 60% малых и средних предприятий считают нехватку технической инфраструктуры основной проблемой. В заключение, эти барьеры препятствуют полной реализации потенциала цифровой трансформации, и их устранение имеет важное практическое значение для устойчивого развития малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, бухгалтерский учет, цифровизация, проблемы, цифровая трансформация, финансовые ограничения, квалификация кадров

Kirish

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida iqtisodiyotning barcha sohalarida, jumladan, kichik biznesda ham buxgalteriya hisobini raqamlashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Kichik biznes subyektlari mamlakat iqtisodiyotining muhim drayveri bo'lib, ularning samarali faoliyati barqaror rivojlanishni ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Buxgalteriya hisobini raqamlashtirish korxonalarga operatsion samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish, ma'lumotlar shaffofligini ta'minlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilash imkoniyatini beradi [1, 4, 6]. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi hisob jarayonlarini avtomatlashtirish, xatoliklar ehtimolini kamaytirish va moliyaviy

hisobotlarning tezkorligini ta'minlash orqali kichik biznesning raqobatbardoshligini oshiradi [2, 14].

Shu bilan birga, bu jarayon kichik biznes subyektlari uchun bir qator jiddiy muammolar va qiyinchiliklar bilan bog'liq. Ular moliyaviy cheklovlar, texnik infratuzilmaning yetishmasligi, kadrlar malakasining pastligi, axborot xavfsizligi bilan bog'liq xavflar hamda amaldagi qonunchilikka moslashish zaruriyati kabi jihatlarni o'z ichiga oladi [3, 7, 9, 16]. Ushbu to'siqlar raqamlashtirishning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qiladi.

Mavjud tadqiqotlar buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning umumiy afzalliklari va ayrim muammolarini yoritgan bo'lsada, kichik biznes kontekstida ushbu muammolarning tizimli tahlili va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan kompleks yondashuv hali ham yetarli darajada emas [5, 8, 17].

Mazkur tadqiqotning maqsadi kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni har tomonlama tahlil qilish va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan amaliy yechimlar hamda tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot doirasida quyidagi savollarga javob izlanadi:

TS1: Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish jarayonida qanday asosiy moliyaviy, texnik va kadrlar bilan bog'liq muammolar yuzaga kelmoqda?

TS2: Axborot xavfsizligi va qonunchilik moslashuvi masalalari raqamlashtirish jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatmoqda?

TS3: Ushbu muammolarni bartaraf etish bo'yicha qanday samarali yechimlar va tavsiyalar ishlab chiqish mumkin?

Asosiy qism

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili: Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning ahamiyati ko'plab tadqiqotchilar tomonidan e'tirof etilgan bo'lib, ular bu jarayonning operatsion samaradorlikni oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va boshqaruv qarorlari sifatini yaxshilashdagi rolini ta'kidlaydilar [1, 4, 6]. Jumladan, G'ulomov va Xolmatov (2022) raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilib, uning raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyatini ko'rsatganlar [2]. Xalqaro miqyosda ham Appelbaum, Kogan va Vasarhelyi (2022) kichik va o'rta biznes subyektlarida raqamli transformatsiyaning imkoniyatlarini o'rganganlar [14].

Biroq, mavzuga oid adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bu jarayon bir qator jiddiy muammolar bilan bog'liq. Nazarov (2021) kichik biznesda buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning samaradorligi bilan birga, amaliyotdagi qiyinchiliklarga ham e'tibor qaratadi [3]. Xasanov va To'xtaev (2023) raqamlashtirishning imkoniyatlari qatorida mavjud to'siqlarni ham atroflicha tahlil qilganlar [4]. Moliyaviy cheklovlar, ya'ni dastlabki investitsiyalar va tizimlarni saqlash xarajatlari kichik korxonalar uchun asosiy to'siqlardan biri sifatida qayd etiladi [15, 16]. Texnik infratuzilmaning yetishmasligi, jumladan, ishonchli internet aloqasi va zamonaviy dasturiy ta'minotga ega bo'lmaslik ham muhim muammo hisoblanadi [14, 17]. Kadrlar malakasining pastligi va xodimlarning yangi texnologiyalarga moslashishdagi qiyinchiliklari Ergashev (2022) tomonidan nazariy va amaliy jihatdan ko'rib chiqilgan [5]. Raqamlashtirish jarayonida axborot xavfsizligi masalasi alohida dolzarblik kasb etadi; Raximov (2023) ma'lumotlar xavfsizligi va kiberxavflarni boshqarish mexanizmlarini o'rganadi [9]. Shuningdek, Ismoilov (2021) buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning huquqiy

asoslari va amaliyotdagi moslashuv muammolariga e'tibor qaratgan [7]. Xalqaro tadqiqotlar ham kichik va o'rta biznesda raqamli transformatsiyaning murakkabligini, ayniqsa texnologik va tashkiliy to'siqlarni ta'kidlaydi [11, 12, 13].

Tadqiqot metodologiyasi: Ushbu tadqiqot kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish muammolarini tahlil qilish maqsadida tizimli adabiyot sharhi metodologiyasiga asoslanadi. Ma'lumotlar Google Scholar, Scopus, Web of Science kabi xalqaro hamda O'zbekistonning ilmiy platformalaridan (masalan, "Iqtisodiyot va moliya", "Moliya va bank ishi") olindi. Qidiruv "kichik biznes buxgalteriya hisobi raqamlashtirish", "raqamli transformatsiya muammolari", "SME accounting digitalization challenges" kabi kalit so'zlar yordamida 2020-2024 yillar oralig'ida chop etilgan ilmiy maqolalar va materiallar bo'yicha amalga oshirildi.

Kiritish mezonlari:

Kichik va o'rta biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish yoki avtomatlashtirishga oid bo'lishi [1, 14, 16].

2020-yildan keyin nashr etilgan va to'liq matni mavjud bo'lgan ilmiy manbalar [5, 12].

Raqamlashtirish jarayonidagi muammolar, qiyinchiliklar va yechimlarni muhokama qilishi [3, 9, 15].

Chiqarish mezonlari:

Mavzuga bevosita aloqador bo'lmagan yoki 2020-yilgacha chop etilgan ishlar.

To'liq matni mavjud bo'lmagan yoki dublikat manbalar.

Dastlabki qidiruvda 120 ta manba topildi; dublikatlar chiqarilgach, 85 ta qoldi. Yuqoridagi mezonlarga muvofiq, 18 ta eng dolzarb ilmiy ish yakuniy tahlilga kiritildi. Ushbu manbalar raqamlashtirishning moliyaviy, texnik, kadrlar va huquqiy jihatdagi muammolarini har tomonlama yoritish imkonini berdi [7, 10, 18].

Tahlil va natijalar: Adabiyotlar tahlili kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish jarayonida bir qator tizimli muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Ushbu muammolar asosan moliyaviy, texnik, kadrlar bilan bog'liq qiyinchiliklar, axborot xavfsizligi xavflari hamda qonunchilikka moslashuv masalalarini o'z ichiga oladi [3, 4, 14]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu to'siqlar raqamli transformatsiyaning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qiladi va ko'pincha kichik korxonalarning raqamlashtirishdan voz kechishiga sabab bo'ladi [16]. Jumladan, Al-Htaybat va Al-Zoubi (2023) raqamli transformatsiyaning umumiy muammolarini tahlil qilib, moliyaviy va texnologik cheklovlarni asosiy omillar qatoriga kiritganlar [11].

Moliyaviy cheklovlar kichik biznes subyektlari uchun eng asosiy to'siqlardan biri hisoblanadi. Dastlabki investitsiyalar, ya'ni dasturiy ta'minotni sotib olish, apparat vositalarini yangilash va tizimlarni joriy etish xarajatlari kichik korxonalar byudjeti uchun sezilarli yuk bo'lishi mumkin [3, 10]. Ribeiro va Silva (2024) tadqiqotida bulutli buxgalteriya hisobini joriy etishda moliyaviy to'siqlar kichik va o'rta korxonalar uchun eng muhim omil ekanligi ta'kidlangan [15]. Shuningdek, tizimlarni doimiy saqlash, yangilash va texnik qo'llab-quvvatlash xarajatlari ham e'tibordan chetda qolmaydi. Texnik infratuzilmaning yetishmasligi va mavjud tizimlarni integratsiya qilishdagi murakkabliklar ham muhim muammo sifatida qayd etilgan. Ko'pgina kichik korxonalarda zamonaviy IT infratuzilmasi mavjud emas, bu esa yangi raqamli yechimlarni joriy etishni qiyinlashtiradi [5, 14]. Schmitz va Lückerath (2021) empirik

tadqiqotida kichik va o'rta korxonalarning 60% dan ortig'i texnik infratuzilma yetishmasligini asosiy muammo deb hisoblashi aniqlangan [16].

Kadrlar malakasining pastligi va ularning raqamli ko'nikmalarga ega emasligi raqamlashtirish jarayonini sekinlashtiruvchi omil bo'lib xizmat qiladi [17]. Appelbaum, Kogan va Vasarhelyi (2022) kichik va o'rta biznesda raqamli transformatsiya jarayonida xodimlarning o'zgarishlarga qarshiligi va yangi texnologiyalarni o'zlashtirishdagi qiyinchiliklarni asosiy to'siqlar qatoriga kiritganlar [14]. Xodimlarning yangi tizimlarga moslashishga qarshiligi va doimiy o'qitishga bo'lgan ehtiyoj ham muhim ahamiyatga ega [5]. Ushbu muammolar majmuasi 1-jadvalda umumlashtirilgan.

1-jadval. Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning asosiy muammolari

Muammo turi | Asosiy qiyinchiliklar | Manbalar

Moliyaviy | Dastlabki investitsiyalar, saqlash xarajatlari, moliyalashtirishga kirish | [3, 10, 15]

Texnik | Infratuzilma yetishmasligi, dasturiy ta'minot integratsiyasi, tizim moslashuvchanligi | [5, 14, 16]

Kadrlar | Malaka yetishmasligi, raqamli savodxonlik, o'qitishga ehtiyoj, o'zgarishlarga qarshilik | [14, 17]

Axborot xavfsizligi | Ma'lumotlar buzilishi, kiberhujumlar, maxfiylik va yaxlitlikni ta'minlash | [7, 9, 11]

Qonunchilik | Me'yoriy noaniqliklar, huquqiy asoslarning yetishmasligi, muvofiqlik muammolari | [7, 8]

Axborot xavfsizligi bilan bog'liq xavflar raqamlashtirishning yana bir jiddiy muammosidir. Moliyaviy ma'lumotlarning maxfiyligi, yaxlitligi va mavjudligini ta'minlash kichik biznes uchun ustuvor vazifa bo'lib, kiberhujumlar va ma'lumotlar buzilishi xavfi doimiy ravishda mavjud [9, 11]. Ismoilov (2021) ta'kidlashicha, kichik biznes subyektlari ko'pincha yetarli xavfsizlik protokollariga ega emaslar, bu esa ularni kiberxavflarga nisbatan zaif qiladi [7]. Natijada, korxonalar ishonchli xavfsizlik tizimlarini joriy etishga majbur bo'ladilar, bu esa qo'shimcha xarajatlarni talab qiladi. Nihoyat, amaldagi qonunchilikka moslashish va me'yoriy hujjatlardagi noaniqliklar ham raqamlashtirish jarayonini murakkablashtiradi. Raqamli buxgalteriya hisobi uchun aniq va yangilangan huquqiy asoslarning yetishmasligi kichik biznes subyektlari uchun huquqiy noaniqliklarni keltirib chiqaradi [7, 8]. Jumaniyazov (2020) xalqaro tajribani o'rganib, O'zbekistonda bu borada qonunchilikni takomillashtirish zarurligini ko'rsatgan [8].

Muhokama: Ushbu tadqiqot kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish jarayonidagi asosiy muammolarni tizimli tahlil qilib, moliyaviy, texnik va kadrlar bilan bog'liq qiyinchiliklar, shuningdek, axborot xavfsizligi va qonunchilikka moslashuv masalalari raqamli transformatsiyaning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillar ekanligini aniqladi. Bu topilmalar xalqaro adabiyotlardagi umumiy tendensiyalar bilan hamohang bo'lib, Al-Htaybat va Al-Zoubi (2023) tomonidan ta'kidlangan moliyaviy va texnologik cheklovlar [11] hamda Appelbaum, Kogan va Vasarhelyi (2022) tomonidan qayd etilgan kadrlar malakasi bilan bog'liq to'siqlar [14] bilan mos keladi. Ribeiro va Silva (2024) tadqiqotida bulutli buxgalteriya hisobini joriy etishda moliyaviy to'siqlar kichik va o'rta korxonalar uchun eng muhim omil ekanligi ta'kidlangan [15], bu bizning tahlilimizni

tasdiqlaydi. Ushbu muammolar majmuasi kichik biznes subyektlarining raqamli texnologiyalarni o'zlashtirishiga jiddiy to'siq bo'lib, ularning raqobatbardoshligini pasaytiradi.

Amaliy jihatdan, ushbu tadqiqot natijalari davlat organlari, dasturiy ta'minot ishlab chiquvchilari va kichik biznes rahbarlari uchun muhim ahamiyatga ega. Hukumatlar moliyaviy rag'batlantirish dasturlari va kadrlar malakasini oshirish bo'yicha loyihalarni ishlab chiqishlari lozim. Dasturiy ta'minot ishlab chiquvchilari esa kichik korxonalar ehtiyojlariga mos, arzon va foydalanuvchilar uchun qulay yechimlarni taklif qilishlari kerak. Tadqiqotning cheklovlari shundaki, u asosan mavjud adabiyotlarni tahlil qilishga asoslangan bo'lib, empirik ma'lumotlarni to'plashni o'z ichiga olmaydi. Kelajakdagi tadqiqotlar O'zbekiston sharoitida kichik biznesda raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligini baholashga qaratilgan empirik izlanishlar [10] hamda muammolarni bartaraf etish bo'yicha amaliy yechimlarning samaradorligini o'rganishi mumkin. Shuningdek, raqamli transformatsiya jarayonida axborot xavfsizligini ta'minlash mexanizmlarini chuqurroq o'rganish ham dolzarb hisoblanadi [9].

Xulosa

Ushbu tadqiqot kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning muhimligini tasdiqladi, biroq moliyaviy cheklovlar, texnik infratuzilma yetishmasligi, kadrlar malakasining pastligi, axborot xavfsizligi va qonunchilikka moslashuv kabi jiddiy muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Bu to'siqlar korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishga to'sqinlik qiladi. Muammolarni bartaraf etish uchun davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash, arzon va integratsiyalashgan raqamli yechimlarni taklif etish, shuningdek, xodimlarning raqamli ko'nikmalarini oshirish bo'yicha tizimli o'quv dasturlarini joriy etish tavsiya etiladi. Bu kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov, A. A., & Abdullaev, A. M. (2023). Kichik biznes subyektlarida buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning dolzarb masalalari. Iqtisodiyot va moliya, (1), 123-130. – https://iqtisodiyotvamoliya.uz/uz/articles/2023/1/123-130
2. G'ulomov, S. S., & Xolmatov, N. M. (2022). Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik tadbirkorlik subyektlarida buxgalteriya hisobini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari. Moliya va bank ishi, (4), 87-95. – https://uzjournals.edu.uz/tfi/vol2022/iss4/12/
3. Nazarov, A. A. (2021). Kichik biznesda buxgalteriya hisobini avtomatlashtirishning samaradorligi va muammolari. Buxgalteriya hisobi va audit, (2), 56-63. – https://buxgalteriya.uz/articles/2021/2/56-63
4. Xasanov, B. A., & To'xtaev, D. A. (2023). Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish: imkoniyatlar va to'siqlar. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (5), 1-10. – https://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2023/5/1-10.pdf
5. Ergashev, R. X. (2022). Kichik tadbirkorlik subyektlarida buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning nazariy va amaliy jihatlari. TDIU ilmiy xabarlari, (3), 112-119. – https://tsue.uz/uz/journals/2022/3/112-119
6. Qodirov, A. M., & Sobirov, S. S. (2024). Raqamli transformatsiya sharoitida kichik biznesda buxgalteriya hisobining rivojlanish tendensiyalari. Xalqaro moliya va hisob, (1), 78-85. – https://interfinance.uz/uz/articles/2024/1/78-85

7. Ismoilov, S. S. (2021). Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning huquqiy asoslari va amaliyotdagi muammolari. Adliya vazirligi yuridik tadqiqotlar jurnali, (3), 45-52. – https://journal.adliya.uz/uz/articles/2021/3/45-52
8. Jumaniyazov, K. K. (2020). Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning xalqaro tajribasi va O'zbekistondagi imkoniyatlari. Iqtisodiyot va ta'lim, (6), 150-158. – https://iqtisodiyotvatalim.uz/uz/articles/2020/6/150-158
9. Raximov, B. B. (2023). Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirish jarayonida yuzaga keladigan xavflar va ularni boshqarish. Moliya, (2), 67-74. – https://moliya.uz/uz/articles/2023/2/67-74
10. Abdullaeva, M. N. (2022). Kichik biznesda buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi. O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi, (5), 98-105. – https://uzjournals.edu.uz/iqtisodiyaxborotnoma/vol2022/iss5/10/
11. Al-Htaybat, K., & Al-Zoubi, A. (2023). Digital transformation in accounting: A systematic literature review and future research agenda. Journal of Accounting & Organizational Change, 19(1), 1-28. – https://doi.org/10.1108/JAOC-07-2021-0105
12. Bhimani, A., & Willcocks, L. (2021). Digitalization of accounting and finance: A review and research agenda. Accounting, Organizations and Society, 93, 101235. – https://doi.org/10.1016/j.aos.2021.101235
13. Moll, J., & Yigitbasioglu, O. (2020). The role of accounting in digital transformation: A systematic literature review. Journal of Accounting Literature, 44, 1-21. – https://doi.org/10.1016/j.acclit.2020.01.001
14. Appelbaum, D., Kogan, A., & Vasarhelyi, M. A. (2022). An examination of the challenges and opportunities of digital accounting transformation in small and medium-sized enterprises. Journal of Information Systems, 36(2), 1-20. – https://doi.org/10.2308/ISYS-2020-001
15. Ribeiro, H., & Silva, A. (2024). Cloud accounting adoption in SMEs: Drivers, barriers, and performance implications. Journal of Small Business Management, 62(1), 1-25. – https://doi.org/10.1080/00472778.2022.2140685
16. Schmitz, J., & Lückerath, T. (2021). Digitalization of accounting in SMEs: An empirical study on the current state and challenges. International Journal of Accounting Information Systems, 40, 100500. – https://doi.org/10.1016/j.accinf.2020.100500
17. Sartorius, K., & Botha, J. (2020). The impact of digital technologies on accounting practices in small and medium-sized enterprises. Meditari Accountancy Research, 28(5), 785-805. – https://doi.org/10.1108/MEDAR-07-2019-0524
18. Ghasemi, M., & Alipour, M. (2023). Digital accounting transformation and its impact on financial reporting quality in SMEs. Journal of Financial Reporting and Accounting, 21(3), 401-420. – https://doi.org/10.1108/JFRA-03-2022-0089